

Нас захищають закони
Дозвольте нам захистити вас

Друге видання
2026 р.

Посібник із шотландського права

Спільний проєкт за участю
студентів програми
HND Legal Services
[вищий національний диплом у
сфері юридичних послуг]
коледжу New College
Lanarkshire, ініціативи
анонімного повідомлення про
злочини Fearless
(Crimestoppers), Шотландської
ради у справах біженців, Уряду
Шотландії та Поліції Шотландії.

Подяка

Публікація цього буклету була б неможливою без внеску та допомоги таких організацій:

New College Lanarkshire;

Уряду Шотландії;

Поліції Шотландії;

Шотландської ради у справах біженців;

Fearless (Part of Crimestoppers) [ініціатива анонімного повідомлення про злочини, частина благодійної організації Crimestoppers].

Особлива подяка висловлюється:

високоповажному Лорду Mulholland [Малхолланду], С.В.Е., К.С., сенатору Колегії правосуддя;

студентам програми HND Legal Services:

- Samantha McCaig [Саманті Маккейг];
- Tamara Sanchez Fernandez [Тамарі Санчес Фернандес];
- Maksymilian McCormick [Максиміліану Маккорміку].

Вітаємо вас у нашій країні та бажаємо всього найкращого у вашому новому житті в Шотландії.

Передмова

«Коли я обіймав посаду у сфері права, я співпрацював зі студентами-юристами коледжу New College Lanarkshire. Одним із проєктів, над якими ми працювали, був буклет, що пояснює шотландське право простими словами, аби його можна було перекласти багатьма мовами для людей, які шукають притулку, та біженців. Цю ініціативу підтримали Шотландська рада у справах біженців, Поліція Шотландії, Crown Office and Procurator Fiscal Service [прокуратура та служба державного обвинувачення Шотландії] та Уряд Шотландії. Про високу важливість цієї ініціативи свідчила участь Першого міністра в конференції в Hampden Park у Глазго, коли вона згадала про неї у своїй промові.

Я знаю, що студенти, які підготували першу версію, наполегливо працювали, аби створити буклет першокласної якості — легкий для читання й розуміння, а також юридично точний. Його високо оцінили самі біженці, які ним користувалися. Викладачі Елеонор та Кіаран, працюючи зі студентами-юристами, вклали в роботу над буклетом усі свої зусилля. Згодом вони пішли з життя, і їх дуже бракує.

Закон, звісно, розвивається й постійно оновлюється та доповнюється, тож друге видання буклету вкрай необхідне. Останній буклет, підготовлений студентами-юристами, актуалізує правову інформацію та розширює теми з першої версії. Я пишаюся ними за те, що вони допомагають вразливим людям — тим, хто найбільше цього потребує.

Цей буклет — данина поваги новаторській роботі Елеонор і Кіарана над першим виданням. Я підтримую та рекомендую його використання.

Високоповажний Лорд Малхолланд С.В.Е., К.С., сенатор Колегії правосуддя

Зміст

Сім'я.....	7
Шлюб і цивільні партнерства.....	7
Розлучення.....	7
Батьківські обов'язки.....	8
Домашнє насильство.....	9
Переслідування.....	10
Вагітність та аборт.....	10
Насильство на ґрунті «честі».....	11
Жіноче генітальне калічення (FGM [Female Genital Mutilation]).....	11
Житло.....	12
Оренда.....	12
Виселення.....	12
Допомога органів місцевого самоврядування.....	14
Психічне здоров'я.....	16
Народження, смерть, шлюб.....	16
Закон у побуті.....	17
Алкоголь.....	17
Куріння та вейпінг.....	17
Ліцензія на телебачення.....	18
Грошові позики.....	19
Закон у громадських місцях.....	20
Антисоціальна поведінка.....	20
Громадський порядок — дотримання спокою.....	20
Засмічення. Підтримання чистоти вулиць.....	20
Непристойна поведінка в громадських місцях.....	20
Зупинка та обшук.....	21

Користування тротуарами	21
Правила дорожнього руху.....	22
Хто може керувати транспортним засобом?	22
Ваше водійське посвідчення	22
Документи на транспортний засіб.....	23
Правила безпеки на дорозі	25
Закон щодо керування у стані алкогольного сп'яніння	26
Порушення правил дорожнього руху в Шотландії	28
Електровелосипеди та електросамокати	29
Закон на роботі	32
Ваші права	32
Звільнення.....	33
Охорона праці та безпека	34
Рівність і дискримінація	34
Трудові договори	34
Жертви злочинів	36
Ваші права як жертви.....	36
Вогнепальна зброя.....	38
Вік кримінальної відповідальності в Шотландії	39
Сексуальні правопорушення	40
Зґвалтування	40
Сексуальне насильство	40
Сексуальний примус	40
Злочини проти дітей	40
Сексуальне насильство, пов'язане з поширенням зображень	40
Вуаєризм і непристойна комунікація	41

Сексуальне вимагання («сексторшн»)	41
Злочини на ґрунті ненависті	46
Наркотики	48
Відмивання коштів.....	48
Кіберзлочинність.....	50
Закони щодо тварин.....	51
Представники правопорядку	54
Поліцейський.....	54
Імміграційний офіцер	55
Потрібна допомога зараз?.....	57

Сім'я

Шлюб і цивільні партнерства

Будь-яка особа віком від 16 років може укласти шлюб або вступити в цивільне партнерство. Це стосується як різностатевих, так і одностатевих пар.

Перебування у шлюбі більш ніж з однією особою одночасно є незаконним.

Організація примусових шлюбів є незаконною. У Шотландії люди вступають у шлюб за власною вільною волею з обраною ними особою, і всі шлюби підлягають обов'язковій реєстрації, включно з релігійними.

Примусовий шлюб не треба плутати з домовленим шлюбом. Домовлений шлюб укладається за згодою обох сторін, хоча сім'ї відіграють провідну роль у виборі партнера.

У примусових шлюбах один або обидва з подружжя не дають згоди на шлюб або така згода отримується під примусом. Вік може відігравати певну роль, і деякі примусові шлюби стосуються дітей та молоді.

Розлучення

Якщо ви більше не бажаєте бути одруженими, ви можете розлучитися за визначених обставин. Ці обставини охоплюють подружню зраду, неприйнятну поведінку або проживання окремо впродовж певного періоду часу.

Якщо у вас є діти, домовленості щодо спілкування дитини з обома батьками мають бути узгоджені до розлучення. Будь ласка, зверніться по юридичну консультацію щодо цих питань.

Батьківські обов'язки

Згідно зі шотландським правом, права дітей захищені. До прав дітей належать усі аспекти, що забезпечують здоров'я, добробут і безпеку дітей. Ці права поширюються на всіх дітей до 18 років. Права дітей викладені в Конвенції ООН про права дитини (UNCRC [United Nations Convention on the Rights of the Child]). Як один із батьків, ви повинні поважати права дитини та відповідати за її здоров'я, безпеку й освіту. Дитину не можна залишати саму або без нагляду на період, який може спричинити страждання чи шкоду, яких можна було б уникнути. Оскільки всі діти розвиваються по-різному, це визначається їхньою здатністю впоратися з потенційною надзвичайною ситуацією. Дуже маленьких дітей не можна залишати самих ні за яких обставин.

Діти в Шотландії мають такі ж права, як і дорослі, у питаннях захисту від насильства. Це означає, що в Шотландії заборонено застосовувати фізичне насильство до своєї дитини, навіть якщо це не залишає слідів чи травм. Це охоплює удари кулаком, стусани, штовханину чи будь-яку іншу фізичну агресію, а також використання предметів чи зброї або погрози цим, щоб викликати страх чи занепокоєння. Бити дитину шкідливо як фізично, так і психічно, і це впливає на них як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі.

Як один із батьків, ви юридично відповідаєте за те, щоб ваша дитина отримувала освіту — чи то віддаючи її до школи, чи то іншими способами (наприклад, шляхом домашнього навчання). Після зарахування дитини до школи закон вимагає відвідувати шкільні заняття, якщо ви не отримали дозволу від освітнього органу на припинення навчання. Якщо дитина пропускає заняття в школі без поважної причини, батьки можуть бути притягнуті до відповідальності, включно з кримінальним переслідуванням.

Додаткову інформацію див. тут:

[School attendance: a guide for parents - gov.scot](https://www.gov.scot/topics/education/school-attendance)

Домашнє насильство

Домашнє насильство — це коли одна особа, яка є партнером або колишнім партнером іншої особи, завдає шкоди фізично, психологічно, сексуально чи емоційно. Це може стосуватися як одностатевих, так і різностатевих пар, як з боку чоловіка щодо жінки, так і з боку жінки щодо чоловіка. Для цього не обов'язково проживати разом.

Домашнє насильство може охоплювати:

- погрози на вашу адресу;
- образливі слова;
- контроль над тим, що ви робите, куди йдете та з ким спілкуєтеся;
- фінансове насильство;
- погрози вашим дітям чи домашнім тваринам;
- заборону спілкуватися з друзями та родиною;
- безпідставні звинувачення у зраді;
- погрози розкрити вашу сексуальну орієнтацію;
- поширення або погрози поширити ваші інтимні фото серед родини, друзів чи колег;
- побиття, удари, стусани або кидання у вас предметів чи зброї;
- зґвалтування або примус до сексуальних дій.

Поліція серйозно розглядає всі повідомлення про домашнє насильство. Закон Шотландії про домашнє насильство 2018 р. [Domestic Abuse (Scotland) Act 2018] діє для захисту безпеки та благополуччя жертви та її родини. Ніхто не має права контролювати свого партнера ні емоційно, ні фізично, ні сексуально, ні фінансово, включно з незаконним утриманням вдома. Важливо зазначити, що всі особи, які проживають у Шотландії, мають право на свободу волі. Якщо хтось незаконно обмежує цю свободу, це вважається кримінальним правопорушенням. Усі люди, незалежно від статі чи гендеру, мають право самостійно заробляти та жити в безпеці, без страху. Цей Закон захищає всі гендери та сексуальні ідентичності, включно зі спільнотою LGBTQI+.

Особу, яка вчинила домашнє насильство, можуть затримати та притягнути до суду. У серйозних випадках можливе позбавлення волі.

Переслідування

Дві чи більше дій, спрямованих на особу, які спричиняють або мають на меті спричинити страх чи тривогу, або коли поведінка правопорушника є необережною щодо того, чи спричиняє вона такі наслідки.

До переслідування можуть належати:

- стеження за особою;
- встановлення контакту або спроби зв'язатися з особою будь-яким способом;
- поширення матеріалів про особу без її згоди;
- моніторинг телефону, інтернету, електронної пошти чи інших засобів зв'язку особи;
- навмисне перебування поблизу особи в громадських або приватних місцях;
- втручання у майно особи;
- залишення небажаних подарунків чи записок;
- спостереження або шпигування за особою.

Якщо ви вважаєте, що вас переслідують або ви зазнаєте домагань, зверніться до Поліції Шотландії. Ви можете зробити це у місцевому відділку поліції, зателефонувавши за номером 101, онлайн або зателефонувавши за номером 999 у разі надзвичайної ситуації. Також можна скористатися онлайн-формою для повідомлення про випадки переслідування, що сталися в Шотландії. Посилання на онлайн-форму: www.scotland.police.uk/secureforms/c3

Вагітність та аборт

Докладнішу інформацію про вагітність можна знайти на вебсайті www.readysteadybaby.org.uk або зателефонувати до NHS [Національної служби охорони здоров'я] за номером 111. Також можна звернутися до місцевої лікарської практики після реєстрації.

Аборт у Шотландії є легальним. Це право особи на вибір, а також право розпоряджатися власним тілом і свободою волі. Перервати вагітність легально можна до 24 тижнів за згодою двох незалежних лікарів. Переривання вагітності має виконуватися в лікарнях або затверджених закладах під контролем NHS.

У цій країні не можна перервати вагітність без консультації із зареєстрованим лікарем. NHS зобов'язана гарантувати конфіденційність, тому ніхто не буде поінформований про ваш вибір.

Насильство на ґрунті «честі»

Насильство на ґрунті «честі» — це термін, що використовується для опису злочину чи інциденту, який було чи може бути вчинено для захисту уявної честі сім'ї та/або громади. Ті, хто вчиняє злочини на ґрунті «честі», роблять це, бо вважають, що жертва зганьбила сім'ю чи громаду. Поліція серйозно розглядає кожне повідомлення про такі злочини та проводить ретельне розслідування. Будь-який акт насильства розглядається належним чином та може призвести до кримінального переслідування.

Жіноче генітальне калічення (FGM [Female Genital Mutilation])

Жіноче генітальне калічення — це процедури, які передбачають зміну або ушкодження жіночих статевих органів із немедичних причин. Це надзвичайно болісно та може призвести до серйозних проблем зі здоров'ям як під час процедури, так і згодом у житті. У Великій Британії це незаконно. Також незаконно організувати його проведення за кордоном. Якщо ви зазнали цієї процедури до прибуття в Шотландію і вона спричиняє біль чи проблеми, зверніться до лікаря — вам буде надано допомогу без осуду.

Житло

Оренда

Ви можете шукати житло та сплачувати за нього орендну плату самостійно. Коли ви знайдете помешкання та почнете сплачувати орендну плату, вас називатимуть «орендарем» [tenant], а особу чи організацію, у якої ви орендуєте, — «орендодавцем» [landlord]. Це надає вам певні права як орендарю. По-перше, дуже часто потрібно сплатити орендодавцю заставу. Це сума грошей, яку утримують до закінчення оренди для покриття можливих пошкоджень або витрат на ремонт. Ваша застава **ПОВИННА** бути внесена орендодавцем до Схеми захисту депозитів [Tenancy Deposit Scheme], що забезпечує його збереження до моменту повернення. Орендодавець зобов'язаний надати вам таку інформацію щодо застави:

- адресу орендованого житла;
- розмір застави та дату її сплати;
- дату внесення застави до схеми;
- назву схеми та контактні дані;
- підтвердження того, що орендодавець зареєстрований або подав заявку на реєстрацію;
- обставини, за яких орендодавець може утримати частину або всю заставу після завершення оренди.

Якщо ви припиняєте оренду, орендодавець повинен повідомити, чи має він намір утримати частину застави. Якщо ви не згодні, спробуйте домовитися з орендодавцем. Якщо це не вдасться, ви можете ініціювати розгляд спору у межах схеми захисту застав.

Виселення

Орендодавець не може виселити вас без поважної причини. Щоб ініціювати виселення, орендодавець **ПОВИНЕН**:

надати вам повідомлення про виселення, яке має містити:

- вимогу покинути помешкання;
- причину виселення — так звану «підставу для виселення»;

- строк, протягом якого ви повинні виїхати (так званий «період повідомлення»);

надати вам період повідомлення:

тривалість періоду повідомлення залежить від підстави для виселення та тривалості вашого проживання в помешканні. Він може становити:

- 28 днів (4 тижні);
- 84 дні (12 тижнів).

Орендодавець має використовувати одну з таких підстав:

1. орендодавець планує продати помешкання;
2. помешкання буде продане іпотечним кредитором;
3. орендодавець планує провести ремонт або реконструкцію;
4. орендодавець планує проживати в помешканні;
5. член родини орендодавця планує проживати в помешканні;
6. орендодавець планує використовувати помешкання не за житловим призначенням;
7. помешкання необхідне для релігійних цілей;
8. ви перестали бути або не стали працівником орендодавця;
9. вам більше не потрібне житло з підтримкою;
10. вам більше не потрібне житло з підтримкою;
11. ви більше не проживаєте в помешканні;
12. ви порушили умову договору оренди;
13. ви маєте заборгованість з орендної плати протягом 3 послідовних місяців;
14. у вас є відповідна кримінальна судимість;
15. ви підтримуєте зв'язок із особою, яка має відповідну судимість або антисоціальну поведінку;
16. орендодавцю відмовлено в реєстрації або її анульовано;
17. ліцензію НМО орендодавця анульовано або відмовлено в її поновленні;
18. орендодавцю вручено передбачене законом повідомлення про перенаселення.

Важливо знати, що цю підставу можна застосовувати лише за певних обставин. Детальніше:

<https://www.mygov.scot/tenant-eviction/private-residentialtenancy>

Допомога органів місцевого самоврядування

Кожен орган місцевого самоврядування може вам допомогти, якщо ви маєте труднощі з пошуком житла. Спочатку потрібно переконатися, що ви звертаєтесь до відповідного органу. Під «органом» мається на увазі рада [council] вашої місцевості. Наприклад, якщо ви перебуваєте в Единбурзі, вашим місцевим органом буде Рада міста Единбурга [City of Edinburgh Council].

Якщо вам надано дозвіл на проживання «leave to remain», ви отримуєте доступ до державної допомоги. Це дає вам можливість:

- подати заяву на отримання соціальних виплат, якщо у вас немає коштів для проживання;
- звернутися по допомогу як бездомна особа, якщо вам ніде жити.

Ви можете подати заяву як бездомна особа, звернувшись до місцевої ради особисто, онлайн або зателефонувати. Якщо вам терміново потрібна допомога як бездомній особі, ознайомтеся зі сторінкою місцевої ради Shelter Scotland. Її присвячено екстреній допомозі. Після подання заяви місцева рада оцінить вашу ситуацію, щоб визначити, яку допомогу надати. У вас є право на розгляд місцевою радою вашої заяви про бездомність, а також на отримання письмового підтвердження результатів цього розгляду. Якщо ви звернулися із заявою як бездомна особа до однієї місцевої ради, вона не повинна вимагати від вас звернення до іншої місцевої ради.

Для отримання додаткової інформації відвідайте вебсайт свого органу місцевого самоврядування або перейдіть за посиланням:

<https://scottishrefugeecouncil.org.uk/housing/#Yourrights>

Важливо

Якщо ви проживаєте в орендованому помешканні та сплачуєте за нього орендну плату, ви повинні:

- сплачувати муніципальний податок «council tax» онлайн або звернувшись до органу місцевого самоврядування;
- сплачувати ліцензію на телебачення «TV Licence», якщо у вас є телевізор або пристрій, що приймає прямі телепередачі (наприклад, канали BBC).

Психічне здоров'я

Якщо вам потрібна допомога щодо психічного здоров'я, її можна отримати через NHS (111) та інші організації. Якщо потрібна термінова допомога, Scottish Ambulance Service [Шотландська служба швидкої допомоги] (999) допомагає особам у стані психічної кризи.

Якщо особа перебуває у стані психічної кризи в громадському місці та потребує негайної допомоги чи лікування, Закон про психічне здоров'я (надання допомоги та лікування) (Шотландія) 2003 р. [Mental Health (Care and Treatment) (Scotland) Act 2003] дозволяє поліції затримати цю особу та доставити її до безпечного місця для медичного обстеження. Зазвичай це лікарня.

Народження, смерть, шлюб

Усі народження необхідно реєструвати в органах місцевого самоврядування протягом 21 дня, а всі смерті — протягом 8 днів. Шлюб необхідно зареєструвати протягом 29 днів.

Закон у побуті

Алкогoль

У Шотландії ви можете законно купувати та вживати алкоголь, якщо вам виповнилося 18 років. Заборонено купувати алкоголь для осіб молодше 18 років. У багатьох магазинах і пабах вас можуть попросити показати посвідчення особи, якщо ви виглядаєте молодше 25 років. Допустимі різновиди посвідчення: паспорт, водійське посвідчення Великої Британії чи Young Scot card [молодіжна картка Young Scot] з логотипом PASS. У Шотландії діє закон про мінімальну ціну за одиницю алкоголю. Цей закон забороняє продаж алкоголю за дуже низькими цінами для зменшення шкоди від його вживання та гарантії безпеки. Вам дозволено вживати алкоголь удома та в пабах чи ресторанах із ліцензією. У деяких містах чи селищах місцева рада забороняє вживання алкоголю в громадських місцях, таких як вулиці чи парки.

Куріння та вейпінг

Купувати тютюнові чи нікотиновмісні вироби можуть тільки особи, яким виповнилося 18 років. До таких виробів належать сигарети, сигари, тютюн для самокруток, електронні сигарети (вейпи), нікотинові паучі та нагрівальні тютюнові вироби. Заборонено купувати ці вироби для осіб молодше 18 років, а магазини, які продають їх неповнолітнім, можуть бути притягнуті до відповідальності. Куріння та вейпінг заборонені в громадських будівлях, ресторанах, кафе, громадському транспорті, школах і на робочих місцях. Це стосується як традиційних сигарет, так і сучасних пристроїв для вейпінгу. Заборона на продаж і постачання одноразових електронних сигарет у Шотландії набула чинності 1 червня 2025 року. Ви можете купувати тютюнові або вейп-продукти лише в зареєстрованих магазинах. Не купуйте ці вироби у вуличних продавців або на неперевіраних вебсайтах, оскільки вони можуть бути небезпечними й часто є незаконними.

Ліцензія на телебачення

У Шотландії ви повинні мати ліцензію на телебачення, якщо дивитесь прямі телепередачі на будь-якому пристрої або користуєтеся BBC iPlayer. Це стосується перегляду прямих трансляцій на телевізорі, комп'ютері, смартфоні, планшеті чи будь-якому іншому екрані. Ліцензія потрібна, якщо ви записуєте прямі телепередачі для перегляду пізніше. Якщо ви користуєтеся лише сервісами за запитом, такими як Netflix, YouTube, Disney+, Amazon Prime або подібними платформами, і не дивитесь прямих трансляцій чи BBC iPlayer, ліцензія на телебачення вам не потрібна. У такому випадку вам потрібно подати заяву про відсутність ліцензії на телебачення, щоб не отримувати небажану кореспонденцію. Зробіть це онлайн: <https://www.tvlicensing.co.uk>

Використання модифікованих чи зламаних [jailbroken] пристроїв, таких як Firestick, TV-приставки чи інші нелегальні стримінгові пристрої, для перегляду прямих спортивних трансляцій, фільмів або телеканалів без оплати є незаконним. Це називається цифровим піратством. Незаконним є як продаж таких пристроїв, так і їх використання. За використання таких засобів для ухилення від оплати телевізійних послуг, зокрема телевізійної ліцензії, можуть бути накладені штрафи або порушено кримінальну справу.

Грошові позики

Якщо потрібно позичити гроші в Шотландії, завжди користуйтеся послугами законних і регульованих кредиторів, таких як банки, кредитні спілки чи уповноважені фінансові установи. Ці організації мають дотримуватися суворих правил та справедливо ставитися до клієнтів, допомагаючи їм управляти своїми позиками. Ніколи не позичайте гроші в осіб, які не мають офіційної реєстрації. Такі нелегальні кредитори часто встановлюють дуже високі відсотки та можуть застосовувати погрози або насильство, щоб повернути свої гроші.

Зв'язок із нелегальними кредиторами є небезпечним і незаконним. Якщо у вас виникли фінансові труднощі чи борги, ви можете отримати безкоштовну допомогу.

Можна звернутися за підтримкою та консультацією до організацій Citizens Advice Scotland, StepChange або Money Advice Scotland. Вони не засуджують і гарантують конфіденційність усього, що ви повідомите.

Закон у громадських місцях

Важливі правила, яких треба дотримуватися під час перебування в громадських місцях.

Антисоціальна поведінка

Наведені нижче дії можуть спричинити проблеми та призвести до штрафу або затримання поліцією:

- крики, лайка, бійки;
- агресивна або загрозна поведінка щодо інших осіб;
- образи чи крики на адресу сусідів або незнайомих людей;
- засмічення вулиць чи залишення сміття в громадських місцях;
- пошкодження майна (лавок, вікон).

Громадський порядок — дотримання спокою

Ви можете бути притягнуті до відповідальності за:

- вживання алкоголю там, де це заборонено;
- поведінку, яка викликає у людей страх або відчуття загрози;
- бійку чи агресивну поведінку в громадських місцях;
- невиконання вимог поліції припинити таку поведінку.

Засмічення. Підтримання чистоти вулиць

Викидати сміття заборонено. користуйтеся урнами або забирайте його з собою. Якщо вас викриють у засміченні, ви можете бути оштрафовані.

Невиконання обов'язку прибирати за своєю собакою в громадських місцях є правопорушенням.

Непристойна поведінка в громадських місцях

Не оголюйте в громадських місцях частини тіла, які можуть викликати занепокоєння чи обурення інших осіб, зокрема груди або статеві органи. Це є правопорушенням. Поведінка, яка є допустимою в приватному середовищі, може бути незаконною, якщо відбувається в громадському місці.

Сексуальні дії в громадських місцях також є правопорушенням і караються законом.

Зупинка та обшук

Поліція може вас зупинити та провести обшук вас особисто, ваших сумок, кишень або транспортного засобу, якщо є підстави вважати, що у вас є зброя, викрадені речі чи наркотики.

Зберігайте спокій. Ви маєте право запитати, з якої причини вас обшуковують. У вас є право попросити, аби був присутній перекладач. Жінку має обшукувати жінка-поліцейська.

Користування тротуарами

Тротуари призначені для пішоходів. Не перешкоджайте вільному проходу. Не загороджуйте тротуари велосипедами, дитячими візками, візками для покупок або сумками. Переходьте дорогу в безпечних місцях, де є світлофори чи пішохідні переходи.

Будьте обережні поблизу виїздів із дворів або на жвавих дорогах.

Правила дорожнього руху

Якщо ви бажаєте керувати транспортним засобом у Шотландії, вам треба знати таку інформацію:

Хто може керувати транспортним засобом?

У Шотландії керувати автомобілем або мотоциклом можуть особи віком від 17 років. Потрібні дійсні водійські права на конкретний транспортний засіб. Важливо бути фізично здоровими та уважними, а також не перебувати під впливом алкоголю чи наркотиків. Якщо вам 16 років або більше і ви зареєстровані як особа з інвалідністю, можна подати заявку на отримання водійських прав за певних умов. Більш докладну інформацію дивіться на вебсайті DVLA.

Ваше водійське посвідчення

Резиденти Великої Британії

Аби отримати повне водійське посвідчення у Великій Британії, спочатку потрібно подати заяву на отримання тимчасового водійського посвідчення. Також необхідно скласти на комп'ютері теоретичний іспит, який перевіряє знання правил дорожнього руху та безпеки. Після цього потрібно скласти практичний іспит із водіння, щоб підтвердити, що ви можете безпечно керувати транспортним засобом на дорозі. Після успішного складання обох іспитів ви отримаєте водійське посвідчення.

Іноземні водії

Якщо ви приїхали до Шотландії як відвідувач або нещодавно переїхали, ви можете користуватися своїм чинним водійським посвідченням упродовж обмеженого часу. Ось коротке пояснення:

- Якщо ваше водійське посвідчення видане в країні ЄС або ЄЕЗ (Європейський Союз чи Європейська економічна зона), ви можете керувати транспортним засобом у Великій Британії до досягнення 70 років або протягом трьох років після переїзду, залежно від того, що триває довше. Після цього ви можете обміняти його на британське посвідчення без складання іспитів.

- Якщо посвідчення видане в таких країнах, як Австралія, Канада, Японія чи Нова Зеландія, можна керувати транспортним засобом упродовж одного року після переїзду до Великої Британії. Протягом п'яти років ви можете обміняти його на британське посвідчення без складання іспитів.
- Якщо посвідчення видане в іншій країні, ви можете керувати транспортним засобом упродовж одного року. Після цього потрібно подати заяву на отримання тимчасового водійського посвідчення та скласти як теоретичний, так і практичний іспити.
- Якщо ваше водійське посвідчення не англійською мовою, бажано мати при собі міжнародне водійське посвідчення (IDP) або засвідчений переклад.

Це дозволить вам керувати транспортним засобом безпечно та законно, поки ви адаптуєтеся до життя в Шотландії.

Документи на транспортний засіб

Дорожній податок

За всі транспортні засоби, що використовуються на дорогах загального користування, потрібно сплачувати дорожній податок. Ви можете легко сплатити цей податок онлайн за посиланням: www.gov.uk/vehicle-tax

Страхування

Для керування автомобілем необхідно мати страховий поліс.

Щонайменше потрібно оформити страхування відповідальності перед третіми особами. Цей різновид страхування покриває витрати на відшкодування збитку, який ви можете завдати транспортним засобам або майну інших осіб. Також важливо переконатися, що ви зазначені в страховому полісі, а сам поліс є чинним і актуальним.

Технічний огляд

Якщо автомобілю більше трьох років, необхідно щороку виконувати перевірку його технічного стану — так званий «MOT test». Ви можете замовити цю перевірку в сертифікованому автосервісі. Результати перевірки зберігаються в онлайн-реєстрі. Також рекомендується зберігати копію. Пам'ятайте, що керування автомобілем без оплати податку, дійсного страхування або чинного технічного огляду є незаконним. Це може призвести до штрафу або навіть до вилучення транспортного засобу.

Важливо: Переконайтеся, що ваші шини перебувають у належному стані. Мінімальна допустима глибина протектора становить 1,6 мм і вимірюється по центральних трьох чвертях ширини протектора шини та по всій її окружності. Регулярно перевіряйте шини на зношення, недостатній тиск чи наявність пошкоджень. Якщо шини перебувають у неналежному стані, їх необхідно замінити.

Правила безпеки на дорозі

- Під час перебування в автомобілі завжди користуйтеся ременем безпеки.
- Дотримуйтеся встановлених обмежень швидкості, якщо немає знаків, що вимагають рухатися повільніше:
 - у багатьох містах і населених пунктах діють обмеження 20, 30 чи 40 миль на годину;
 - на заміських дорогах часто встановлено обмеження 40, 50 або 60 миль на годину;
 - на більшості автомагістралей обмеження становить 70 миль на годину. У деяких випадках воно може бути нижчим.
- Шукайте інформацію на державному вебсайті [Speed limits - GOV.UK](https://www.gov.uk/speed-limits), оскільки зараз у багатьох містах встановлено обмеження швидкості до 20 миль на годину.
- Ніколи не користуйтеся ручними пристроями, такими як мобільний телефон чи навігатор, під час руху, якщо у вас немає системи hands-free, яка дозволяє користуватися пристроєм без тримання його в руках. Перед початком руху переконайтеся, що пристрій повністю налаштований. Не користуйтеся ним під час керування. Також важливо, щоб пристрій не обмежував огляд дороги під час руху.

Будьте обережні на дорозі!

Закон щодо керування у стані алкогольного сп'яніння

У Шотландії діють одні з найсуворіших норм щодо керування транспортними засобами у стані алкогольного сп'яніння у Великій Британії:

- 22 мікрограми алкоголю на 100 мл повітря, що видихається;
- 50 міліграмів алкоголю на 100 мл крові;
- 67 міліграмів алкоголю на 100 мл сечі.

Нульова толерантність

Найкраще рішення — утриматися від вживання алкоголю, якщо ви плануєте керувати транспортним засобом. Навіть невелика кількість алкоголю може вплинути на вашу здатність безпечно керувати.

Це правило стосується всіх — як нових водіїв, так і тих, хто має багаторічний досвід водіння.

Наслідки керування у стані алкогольного сп'яніння

Якщо вас затримують у Шотландії за кермом у стані алкогольного сп'яніння, вам загрожують:

- заборона керування транспортними засобами (щонайменше на 12 місяців);
- реєстрація судимості;
- штраф (до 5000 фунтів стерлінгів);
- позбавлення волі на строк до 6 місяців;
- підвищення вартості страхування автомобіля;
- втрата роботи, особливо якщо робота пов'язана з керуванням транспортними засобами.

У разі повторних правопорушень чи більш серйозних випадків (наприклад, спричинення дорожньо-транспортної пригоди) покарання можуть бути суворішими.

А що наступного ранку?

Алкоголь може залишатися у вашому організмі протягом кількох годин. Це означає, що наступного ранку ви все ще можете бути у стані, який не дозволяє безпечно керувати транспортним засобом, особливо якщо напередодні ввечері ви вживали значну кількість алкоголю. Немає швидкого способу протверезіти. Єдине рішення — дочекатися, поки організм повністю виведе алкоголь.

Будьте обережні — плануйте заздалегідь

Заздалегідь організуйте поїздку: скористайтеся громадським транспортом, замовте таксі або домовтеся про підвезення.

Призначте відповідального водія, який не вживатиме алкоголь.

Ніколи не сідайте в автомобіль до водія, який вживав алкоголь.

Не вживайте алкоголь, якщо ви за кермом.

Не керуйте транспортним засобом після вживання алкоголю.

Зверніть увагу, що керування велосипедом у стані алкогольного сп'яніння також є правопорушенням.

Порушення правил дорожнього руху в Шотландії

У Шотландії діють правила дорожнього руху, спрямовані на забезпечення безпеки всіх учасників дорожнього руху. Якщо ви керуєте транспортним засобом, важливо розуміти, що дозволено, а що заборонено.

Найчастіші порушення правил дорожнього руху:

невиконання обов'язку зупинитися після дорожньо-транспортної пригоди;
перевищення встановленої швидкості;
керування транспортним засобом у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння;
спричинення смерті внаслідок необережного або небезпечного керування
небезпечне керування транспортним засобом
використання мобільного телефону під час керування
необережне або неуважне керування
керування транспортним засобом без чинного страхового полісу
керування без водійського посвідчення або під час дії заборони на керування
ігнорування сигналів світлофора (наприклад, проїзд на червоне світло)
невикористання ременя безпеки;
керування транспортним засобом без чинного сертифіката MOT;
керування транспортним засобом із технічно несправними або небезпечними деталями.

Покарання

Якщо ви порушите будь-яке з цих правил, наслідки залежатимуть від тяжкості правопорушення. Ви можете отримати:

- грошовий штраф, який потрібно сплатити;
- штрафні бали на водійське посвідчення;
- тимчасову заборону на керування транспортним засобом;
- суворіші наслідки в серйозних випадках.

Важливо розуміти, що ці покарання можуть вплинути на ваше право керувати автомобілем.

Штрафні бали та позбавлення права керування

У разі вчинення певних порушень правил дорожнього руху до вашого водійського запису додаються штрафні бали. Ці бали зберігаються у вашому записі впродовж певного періоду часу залежно від типу правопорушення. Якщо ви наберете 12 чи більше балів протягом трирічного періоду, ви, ймовірно, будете позбавлені права керування транспортними засобами щонайменше на 6 місяців.

Для нових водіїв, які склали іспит з водіння протягом останніх 2 років, навіть 6 балів можуть призвести до позбавлення водійського посвідчення. У такому разі доведеться повторно скласти іспити з водіння, щоб відновити право на керування.

Електровелосипеди та електросамокати

Умови користування електровелосипедом:

- електровелосипед повинен мати педалі, які можна використовувати для руху;
- двигун повинен автоматично вимикатися при швидкості 15,5 миль/год (25 км/год);
- потужність двигуна не повинна перевищувати 250 ватів;
- вам має бути не менше 14 років;
- водійське посвідчення, страхування чи сплата дорожнього податку не потрібні.

Будь-який електровелосипед, що не відповідає вимогам EAPC [Electrically Assisted Pedal Cycles – Велосипеди з електричним приводом], вважається мотоциклом або мопедом. У такому випадку транспортний засіб підлягає реєстрації та оподаткуванню, а водій повинен мати чинне водійське посвідчення та носити захисний шолом.

Умови користування електросамокатом:

використання електросамокатів, що перебувають у приватній власності, на дорогах загального користування, тротуарах та велосипедних доріжках у Шотландії є незаконним; їх дозволено використовувати лише на приватній території за наявності дозволу власника цієї території. Це пов'язано з тим, що електросамокати класифікуються як механічні транспортні засоби відповідно до закону Road Traffic Act 1988 р.

Вимоги до володіння та керування моторолером:

страхування;

наявність водійського посвідчення;

сплата дорожнього податку;

Якщо ви не відповідаєте цим вимогам, ви порушуєте закон.

Зверніть увагу: релігійний головний убір, наприклад, тюрбан, звільняє від обов'язку носити шолом.

Покарання

Унаслідок використання приватного електросамоката в громадських місцях ви можете отримати:

- штраф на суму 300 фунтів стерлінгів та 6 штрафних балів у водійському посвідченні за керування транспортним засобом без страхування;
- штраф у розмірі 100 фунтів стерлінгів та від 3 до 6 штрафних балів за керування транспортним засобом без відповідного посвідчення;
- штраф у розмірі 50 фунтів стерлінгів за керування транспортним засобом по тротуару;
- штраф у розмірі 200 фунтів стерлінгів та 6 штрафних балів за користування мобільним телефоном під час керування транспортним засобом;
- штраф у розмірі 100 фунтів стерлінгів та можливі штрафні бали за проїзд на червоне світло;

- штрафи, призначені судом, та заборону на керування транспортним засобом. За керування транспортним засобом під впливом алкоголю чи наркотиків може бути призначене позбавлення волі.

Закон на роботі

Працевлаштування визначається як угода, за якою роботодавець платить працівникові за виконання роботи. Ця угода може бути укладена письмово або усно.

Ваші права

Відповідно до Закону про права у сфері праці 1996 р., працівники захищені від несправедливого звільнення та дискримінації, а також мають право на справедливе ставлення в усіх аспектах праці, зокрема щодо оплати, робочого часу та відпусток;

- письмова заява про умови працевлаштування впродовж 2 місяців з дати початку роботи;
- право отримувати розрахункові листки із заробітної плати при кожній виплаті;
- право на отримання національної мінімальної заробітної плати;
- право на оплачувану відпустку — 28 днів на рік для працівників із повною зайнятістю;
- працівники з неповною зайнятістю мають право на пропорційну кількість днів відпустки;
- працівники з неповною зайнятістю мають ті самі права, що й працівники з повною зайнятістю;
- право на оплачувану відпустку у зв'язку з народженням дитини (для батька);
- право не зазнавати дискримінації за ознаками віку, інвалідності, статі, сексуальної орієнтації, раси, релігії/переконань або вагітності.

Звільнення

Якщо вас звільнили, ви маєте право отримати від роботодавця письмове пояснення причин звільнення, якщо ви пропрацювали на цьому місці 2 роки або більше. Якщо звільнено особу, яка є вагітною чи перебуває у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами, вона має право на письмове пояснення незалежно від тривалості роботи. У разі несправедливого звільнення ви маєте право вимагати компенсацію за умови, що ви пропрацювали на цьому місці 2 роки чи більше.

Охорона праці та безпека

Роботодавці зобов'язані гарантувати працівникам безпечні умови праці. За потреби необхідно надавати відповідне обладнання та проводити навчання працівників для мінімізації ризиків.

Рівність і дискримінація

Відповідно до Закону про рівність 2010 р., дискримінація щодо будь-якої особи на підставі будь-якої з таких захищених характеристик є незаконною:

- вік;
- гендерна ідентичність (зміна статі);
- перебування у шлюбі чи цивільному партнерстві;
- вагітність або перебування у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами;
- інвалідність;
- раса, включно з кольором шкіри, національністю, етнічним або національним походженням;
- релігія чи переконання;
- стать;
- сексуальна орієнтація.

Трудові договори

Трудові договори є обов'язковими та мають бути чітко сформульованими. Вони підлягають правовому захисту й мають визначати умови працевлаштування, оплату праці та обов'язки сторін. Якщо ви не впевнені, чи застосовуються до вас ці положення, ви можете звернутися до фахівців Citizens Advice Bureau онлайн www.cas.org.uk або в місцевому відділенні.

Звернутися до фахівців Advisory, Conciliation and Arbitration Service [Служба консультацій, примирення та арбітражу], або ACAS, можна онлайн на вебсайті www.acas.org.uk або зателефонувавши за номером **0300 123 1100**.

Якщо вам потрібен перекладач, ви можете зателефонувати за цим номером і попросити про його надання. Якщо ви не можете чути або говорити телефоном, ви можете надіслати текстове повідомлення за номером **18001 0300 123 1100**. ACAS працює з понеділка по п'ятницю з 8:00 до 18:00.

Жертви злочинів

Хто може бути жертвою?

Злочин може торкнутися будь-кого, незалежно від віку, статі чи походження. Жертва — це особа, яка зазнала шкоди внаслідок злочину, що може включати фізичні ушкодження, емоційні страждання або фінансові втрати.

Що робити, якщо ви стали жертвою?

Не мовчіть. Розмова з кимось про те, що з вами сталося, є першим кроком до отримання допомоги та припинення шкоди.

Ви можете звернутися до:

- члена сім'ї або друга, якому ви довіряєте;
- поліції;
- організації, що надає підтримку.

Цілком нормально іноді відчувати страх чи невпевненість, але пам'ятайте, що ви не самі.

Ваші права як жертви

Якщо ви постраждали від злочину в Шотландії, важливо знати, що ви маєте певні права. Ці права можуть допомогти вам отримати допомогу в такий складний період. Ви маєте право на:

- ставлення з гідністю та повагою;
- отримання інформації про перебіг справи;
- доступ до служб підтримки для подолання наслідків та відновлення;
- допомогу в разі розгляду вашої справи в суді.

Усі особи, залучені до вашої справи, зокрема працівники поліції, юристи та працівники суду, повинні ставитися до вас із повагою та забезпечувати справедливе ведення справи.

Напад

Напад — це протиправне посягання на особу іншої людини. Зазвичай таке посягання має форму фізичної агресії. Для визнання дій нападом за законом не обов'язково, щоб вони спричинили тілесні ушкодження. Напад може бути вчинений із використанням рук і ніг або предметів, таких як палиці, цеглини чи ніж. Нападом також вважається плювання в особу або погроза нацькувати на неї собаку. Обтяжений напад є більш тяжким правопорушенням. Напад може бути обтяжений у кількох випадках, наприклад: якщо використано зброю; якщо потерпілою є літня особа чи дитина; або якщо напад стався в житлі потерпілого. У цій країні незаконно носити при собі ніж чи іншу зброю.

Вогнепальна зброя

У Шотландії використання або носіння вогнепальної зброї без належного дозволу є серйозним правопорушенням. Законодавство щодо вогнепальної зброї є дуже суворим і спрямоване на забезпечення загальної безпеки. Це також стосується електрошокерів та перцевих балончиків.

Правопорушення:

- зберігання вогнепальної зброї без чинного сертифіката або ліцензії;
- носіння вогнепальної зброї у громадському місці без законної підстави;
- використання вогнепальної зброї для вчинення злочину, зокрема розбою або нападу;
- зберігання вогнепальної зброї з наміром поставити під загрозу життя;
- зберігання забороненої зброї у житлі (Section 46, The Offensive Weapons Act 2019 [розділ 46 Закону про заборонену зброю 2019 р.]);
- незаконне постачання чи продаж вогнепальної зброї;
- зберігання заборонених видів зброї, зокрема автоматичної вогнепальної зброї, ножів або корозійних речовин.

Покарання

Якщо особу викриють у зберіганні вогнепальної зброї без належної ліцензії, їй може загрожувати до 5 років позбавлення волі, а також значний штраф.

Якщо вогнепальну зброю використано для вчинення злочину, наслідки можуть бути дуже серйозними — аж до довічного позбавлення волі.

Зберігання вогнепальної зброї з наміром поставити під загрозу життя іншої особи також може призвести до довічного позбавлення волі.

Незаконне постачання вогнепальної зброї може каратися позбавленням волі без обмеження строку.

Носіння імітації вогнепальної зброї у громадському місці може призвести до арешту, якщо це викликає страх у людей чи використовується для залякування.

Вік кримінальної відповідальності в Шотландії

У Шотландії вік кримінальної відповідальності становить 12 років.

Це означає, що дітей молодше 12 років не можна притягнути до кримінальної відповідальності чи заарештувати. Якщо є підозра, що дитина віком до 12 років заподіяла або могла заподіяти серйозну шкоду іншій особі, така ситуація може бути розслідувана поліцією та соціальними службами.

Для дітей, які демонструють поведінку, що може бути шкідливою для інших, передбачена відповідна допомога.

- Дитиною вважається особа віком до 18 років.
- Цей закон спрямований на захист дітей, водночас забезпечуючи загальну безпеку.

Сексуальні правопорушення

Сексуальне правопорушення може статися з будь-ким незалежно від статі, гендеру, віку чи кольору шкіри. Воно може бути вчинене незнайомцями, друзями або членами сім'ї, а також може мати місце у стосунках та/або шлюбі. Вік законності згоди на сексуальні стосунки в Шотландії становить 16 років. Згода може бути відкликана в будь-який момент.

Зґвалтування

Зґвалтування — це примушення або введення в оману іншої особи з метою вступу в сексуальні відносини без її згоди. Йдеться про випадки, коли одна особа здійснює проникнення у піхву, анальний отвір чи рот іншої особи за допомогою статевого члена.

Сексуальне насильство

Це будь-який небажаний сексуальний дотик або фізичний контакт. Воно охоплює різні дії та може бути вчинене будь-ким незалежно від статі чи гендеру.

Сексуальний примус

Змушувати особу брати участь у сексуальній діяльності проти її волі шляхом тиску, погроз або обману заборонено законом. Кожна людина має право відмовитися, і це право повинно поважатися.

Злочини проти дітей

Вступати в будь-які сексуальні відносини з особою, яка не досягла 16 років, заборонено законом.

Сексуальне насильство, пов'язане з поширенням зображень

Поширення або погроза поширення приватних зображень без згоди є незаконними. Цю практику часто називають «порнопомстою».

Ваєризм і непристойна комунікація

Законом заборонено таємно спостерігати за особою або здійснювати її фото- чи відеозйомку в приватному місці без її згоди. Надсилання відвертих повідомлень або зображень без згоди також є кримінальним правопорушенням.

Сексуальне вимагання («сексторшн»)

Сексуальне вимагання, або «сексторшн», є різновидом онлайн-шантажу. Діти та молоді люди будь-якого віку, статі чи сексуальної орієнтації стають об'єктами цих злочинів у всьому світі, зокрема й у Шотландії.

Дорослі злочинці, часто пов'язані з іноземними організованими злочинними угрупованнями, погрожують оприлюднити зображення та/або відеозаписи особи в оголеному або частково оголеному вигляді, якщо вона не сплатить кошти чи не виконає висунуті вимоги.

«Сексторшн» може бути результатом:

- поширення в інтернеті сексуальних або непристойних зображень, часто особами, які видають себе за когось іншого;
- використання зображень, які були викрадені, отримані шляхом зламу чи сфальсифіковані за допомогою генераторів штучного інтелекту або інших технологій обробки зображень.

Зловмисник може вимагати гроші, подарункові картки чи біткоіни. Він може змушувати людину робити те, чого вона не бажає, наприклад надавати доступ до свого банківського рахунку або надсилати додаткові інтимні фото чи відео.

<https://crimestoppers-uk.org/fearless/professionals/fearless-scotland/sextortion-in-scotland>

Типові ознаки спроб сексуального вимагання:

- хтось намагається дуже швидко встановити з вами стосунки; ця особа може фліртувати, швидко заявляти, що ви їй подобаєтесь, або просити надіслати інтимні/непристойні фото чи відео; інколи ця особа може першою надіслати вам інтимне/непристойне зображення;

- ця особа чинить тиск, змушуючи вас робити те, що викликає у вас дискомфорт; вона може неодноразово просити виконувати дії сексуального характеру, які викликають у вас дискомфорт. Неприпустимо, щоб хтось змушував вас робити те, чого ви не хочете.
- Злочинці можуть стверджувати, що зламали ваші пристрої або мають доступ до ваших контактів. Деякі шантажисти можуть заявляти, що отримали з вашого пристрою компрометуючі зображення чи вашу особисту інформацію. Вони можуть погрожувати поширити цю інформацію, якщо ви не сплатите кошти.

Якщо це сталося з вами, це не ваша провина. Вам можуть бути надані допомога та підтримка. Не панікуйте — поліція поставиться до вашої справи серйозно. Ваша справа буде розглянута з дотриманням конфіденційності. Вас не засуджуватимуть.

Якщо ви стали жертвою сексуального вимагання

Не сплачуйте кошти. Деякі постраждалі після сплати більше не отримують жодних повідомлень, а інші, навпаки, зазнають подальшого тиску з вимогою додаткових коштів. У деяких випадках навіть після сплати коштів злочинці все одно поширюють відео чи зображення. Якщо ви вже здійснили платіж, варто звернутися до свого банку. Банк може не мати можливості повернути санкціоновані вами платежі, однак зможе допомогти правоохоронним органам Великої Британії краще зрозуміти характер загрози.

Не вступайте в подальше спілкування зі злочинцями, зробіть скриншоти всіх повідомлень та інформації профілю правопорушника. Збережіть ці матеріали як докази.

Повідомте про цей інцидент поліцію, зателефонувавши за номером 101. Також повідомте про це відповідну платформу соціальної мережі. Якщо вам виповнилося 18 років, ви можете скористатися сервісом **Stop NCII** (Протидія поширенню інтимних зображень без згоди) і подати повідомлення за допомогою безкоштовного інструменту, який допомагає виявляти та видаляти інтимні зображення з інтернету. Якщо вам менше 18 років, ви можете скористатися сервісом [Report Remove | Childline](#), щоб конфіденційно повідомити про сексуальні зображення чи відео за вашої участі та видалити їх з інтернету.

Якщо ви стали жертвою сексуального правопорушення, вам можуть надати допомогу та консультацію в таких організаціях:

Rape Crisis Scotland — 08088 010 302

Victim Support Scotland — 0345 603 9213

Поліція Шотландії — 101 (у неекстрених випадках), 999 (в екстрених випадках)

Повідомлення про сексуальні правопорушення

NHS пропонує можливість самостійного звернення. Це дає особам, які зазнали зґвалтування чи сексуального насильства, доступ до відповідної допомоги та медичних послуг. <https://www.nhsinform.scot/sarcs>

Проституція

Проституція розглядається як діяльність або практика вступу в сексуальні відносини в обмін на оплату чи іншу вигоду. Як особи, залучені до проституції, так і ті, хто прагне придбати послуги сексуального характеру, можуть бути притягнуті до відповідальності.

Публічне домагання: Заборонено звертатися до інших осіб чи перебувати в громадських місцях з метою зайняття проституцією. Незаконно підходити до людини в громадському місці — пішки чи з транспортного засобу — для придбання послуг сексуального характеру.

Що є незаконним?

Утримання борделю: незаконно організовувати або сприяти управлінню місцем, де здійснюється проституція.

Сутенерство та експлуатація: отримання прибутку від залучення іншої особи до проституції або примушування до цього проти її волі є тяжким правопорушенням.

Торгівля людьми

Особи, які займаються торгівлею людьми, часто обирають людей, що перебувають у вразливому становищі, та використовують погрози, обман чи насильство для встановлення контролю над ними. Багатьох постраждалих заманюють до інших місць неправдивими обіцянками, після чого їх експлуатують. Це тяжкий злочин, і кожен, хто постраждав, має право почуватися в безпеці та отримати допомогу.

Трудові мігранти можуть зазнавати експлуатації в таких сферах, як сільське господарство, виробництво, готелі та ресторани.

Звертайте увагу на такі ознаки:

- велика кількість іноземців проживає разом;
- мешканці часто змінюються;
- перевезення здійснюється в незвичний час доби та/або ночі;
- пересування працівників контролюється та обмежується;
- може здаватися, що працівники бояться роботодавців, поліції або інших сторонніх служб;
- працівники не мають вихідних днів чи відпусток;
- у працівників є ознаки фізичного насильства (синці, порізи, а також ознаки ненаданої медичної допомоги);
- у працівників є ознаки недоїдання, зневоднення, виснаження та поганої особистої гігієни.

Примусова праця

Домашня підневільна праця є формою сучасного рабства. Це ситуація, коли дорослу особу або дитину змушують виконувати обов'язки прислуги.

- Звертайте увагу на такі ознаки:
- людині рідко дозволяють виходити з дому;
- вона не має належного місця для сну та змушена спати на підлозі або на дивані;
- вона має недостатнє чи неналежне харчування;
- вона зазнає психологічного, фізичного чи сексуального насильства, погроз або інших форм жорстокого поводження;
- дитина може нерегулярно відвідувати школу та не мати часу для спілкування й ігор з друзями.

Злочини на ґрунті ненависті

Злочин на ґрунті ненависті — це правопорушення, вчинене проти особи або майна, мотивоване ворожістю чи ненавистю до певних захищених груп.

Можливо, ви стали жертвою такого злочину, якщо ви вважаєте, що вас обрали ціллю через

- вік;
- інвалідність;
- расу, включно з кольором шкіри, національністю, етнічним або національним походженням);
- релігію чи переконання;
- сексуальну орієнтацію;
- гендерну ідентичність;
- варіацію статевих ознак (інтерсекс)

Злочини на ґрунті ненависті набувають різних форм. Зокрема, це можуть бути:

- вбивство;
- фізичний напад;
- пошкодження майна (наприклад, графіті, підпал, вандалізм);
- залякувальна чи погрозлива поведінка, включно з непристойними фразами чи жестами;
- образливі листи, листівки, плакати;
- словесні образи або приниження (зокрема образливі прізвиська);
- онлайн-цькування та образи;
- переслідування.

Повідомлення телефоном

Ви можете повідомити поліцію про інцидент, що не є екстреним

Екстрені інциденти: телефонуйте за номером **999**, якщо інцидент триває або становить негайну небезпеку.

Неекстрені інциденти: Телефонуйте за номером **101**, щоб повідомити про інциденти, які не є екстреними.

Повідомлення онлайн

Онлайн-форма Поліції Шотландії: Подайте повідомлення, скориставшись формою повідомлення про злочини на ґрунті ненависті [Hate Crime Reporting Form](#)

Повідомлення особисто

Зверніться до будь-якого місцевого відділення поліції.

Сторонні центри подання повідомлень

Для осіб, яким може бути незручно звертатися безпосередньо до поліції, передбачено альтернативу — сторонні центри подання повідомлень.

Повний перелік територіальних центрів див. на [вебсайті Поліції Шотландії](#).

Наркотики

Вживання наркотиків може серйозно зашкодити здоров'ю та призвести до смерті. Є дві категорії наркотичних засобів, контрольованих законом: ті, що є незаконними за будь-яких обставин (наприклад, канабіс, героїн, екстазі, кокаїн тощо), і ті, що є незаконними без наявності дійсного рецепта від лікаря або стоматолога (наприклад, морфін, метадон, медичний канабіс тощо). Незаконно зберігати контрольовані наркотичні засоби чи передавати їх іншим особам. За збут наркотиків може бути призначене покарання у вигляді позбавлення волі. Незаконно самостійно вирощувати рослини канабісу або доглядати за рослинами канабісу, що належать іншій особі. Також незаконно брати участь у виготовленні контрольованих наркотичних засобів.

Відмивання коштів

Використання чи отримання коштів, здобутих злочинним шляхом, є незаконним. За це передбачено притягнення до відповідальності. Відкрийте рахунок у місцевому банку для зберігання ваших коштів та переконайтеся, що вони походять із законного джерела, наприклад із вашої трудової діяльності.

Шахрайство

Шахрайство — це дії, коли особа шляхом обману вводить в оману іншу особу чи організацію для неправомірного отримання грошей, майна або інших цінностей.

Різновиди шахрайства:

- **шахрайство з використанням особистих даних:** використання персональних даних іншої особи для отримання кредиту чи вчинення правопорушень;
- **шахрайство онлайн:** фальшиві електронні листи, повідомлення або вебсайти, створені з метою виманювання грошей чи інформації;
- **шахрайство з соціальними виплатами:** надання неправдивих відомостей для отримання державних виплат без законних підстав;
- **страхове шахрайство:** подання неправдивих заяв для отримання страхових виплат;

- **банківське шахрайство:** використання викрадених даних банківських карток або неправдивої інформації для доступу до рахунків інших осіб;
- **шахрайство у сфері бізнесу:** зокрема використання фіктивних рахунків, бухгалтерські махінації чи нецільове використання коштів компанії.

Покарання

штрафи: від сотень до тисяч фунтів стерлінгів;

громадські роботи: включно з неоплачуваною працею та наглядом;

відшкодування повернення викрадених коштів або майна;

позбавлення волі: за більш серйозні чи повторні випадки шахрайства може бути призначене ув'язнення (у деяких випадках — до 10 років або більше).

Кіберзлочинність

Злочинці можуть використовувати інтернет та інформаційні технології у протиправних цілях. Сьогодні як ніколи важливо запобігати тому, щоб кіберзлочинці отримували доступ до наших облікових записів, даних і пристроїв. Це стосується всього — від онлайн-банкінгу та покупок до електронної пошти і соціальних мереж. Шахрайства та афери — це злочини, у яких обман використовується для особистої вигоди. Зазвичай це робиться для отримання грошей чи персональної інформації.

Розуміючи мотиви та ознаки різних шахрайських схем, ви можете захистити свої персональні дані від зловмисників, які часто діють через міжнародні кордони.

Злочинці, які стоять за такими шахрайствами, не роблять винятків. Вони можуть націлюватися на будь-кого та повністю ігнорують наслідки своїх дій.

Пам'ятайте: якщо щось здається підозрілим, скоріш за все, так і є.

Про будь-яке шахрайство або аферу потрібно повідомляти поліцію за номером 101.

Фішингові електронні листи

Фішингові електронні листи створюються з метою змусити вас перейти за ненадійним посиланням, перерахувати кошти чи надати персональну інформацію.

Вони можуть виглядати терміновими та містити погрози. Завжди перевіряйте контактні дані відправника та звертайте увагу на невідомі номери телефонів і адреси електронної пошти. Не переходьте за посиланнями від незнайомих осіб.

Ознаки, на які треба звернути увагу:

- у листі не використовується ваше ім'я, оскільки відправник насправді не знає, хто ви;
- орфографічні та граматичні помилки;
- зображення чи оформлення виглядають знайомими, але викликають сумніви;
- незвична адреса електронної пошти, яка виглядає подібною, але не повністю відповідає офіційній адресі компанії;
- спонукання перейти за невідомим посиланням. Якщо ви не впевнені, не переходьте за посиланням і перейдіть безпосередньо на офіційний вебсайт організації.

Можна переслати будь-які підозрілі електронні листи на адресу: report@phishing.gov.uk. Після цього National Cyber Security Centre [Національний центр кібербезпеки] [NCSC.GOV.UK](https://www.ncsc.gov.uk) виконає відповідне розслідування.

Закони щодо тварин

Закон Шотландії 2021 р. про внесення змін щодо захисту сільськогосподарських тварин від собак

посилює захист сільськогосподарських тварин на сільськогосподарських угіддях.

- Цей закон набрав чинності 5 листопада 2021 року. Він встановлює заборону на заподіяння собаками шкоди або залякування ними сільськогосподарських тварин.
- Закон широко визначає поняття «сільськогосподарські тварини», включаючи, зокрема, овець, корів, кіз, коней, свиней, альпак, оленів, страусів та різні види мисливських птахів.

- Відповідно до цього закону, якщо собака переслідує або турбує цих тварин, що може призвести, зокрема, до стресу та спричинених ним викиднів, це вважається правопорушенням.
- Покарання за ці дії є суворими: штраф може становити до 40000 фунтів стерлінгів або передбачено позбавлення волі строком до одного року. Крім того, до правопорушників можуть застосовуватися обмеження щодо утримання собак чи доступу до сільськогосподарських угідь.
- Поліція має повноваження вилучати собак у будь-якому місці на території ферми, а не лише там, де стався інцидент, для збирання доказів.
- Також поліція може організовувати ветеринарні огляди та тестування залучених собак.

У Шотландії заборонено утримувати певні породи собак, зокрема собак типу XL Bully, у громадських місцях без намордника та повідка. Також заборонено продавати, передавати, розводити, залишати без нагляду або рекламувати собак цього типу.

Із 31 липня 2024 р. володіння собакою типу XL Bully є незаконним, якщо не отримано спеціальний дозвіл, який можна було оформити лише за умови подання заяви до встановленого строку. Після цієї дати єдиним способом отримати дозвіл на володіння такою собакою є рішення суду.

Вимоги щодо утримання собаки породи XL Bully

- Якщо у вас є (або був) чинний сертифікат-дозвіл, ви зобов'язані:
- утримувати собаку за зареєстрованою адресою (тимчасове перебування в іншому місці допускається до 30 днів на рік);
- забезпечити користування намордником і повідком у будь-якому громадському місці, включно з автомобілем;
- забезпечити мікрочипування, стерилізацію та належне утримання собаки вдома;
- мати чинне страхування цивільної відповідальності перед третіми особами;
- на вимогу надати сертифікат, страховий поліс та забезпечити зчитування мікрочипа протягом 5 днів.

- Відповідальність за порушення: штраф до 5000 фунтів стерлінгів, позбавлення волі строком до 6 місяців чи обидва різновиди покарання.

Запитання: xlbullydogenquiries@gov.scot

Представники правопорядку

Поліцейський

Основна роль

Забезпечення безпеки людей, запобігання злочинам та їх розслідування.

Кому підпорядковується

Місцева або національна поліція (наприклад, Поліція Шотландії)

Чи займається імміграційними питаннями?

Ні — це не входить до обов'язків поліцейського. Поліція може перевіряти імміграційний статус, але не робить цього на постійній основі.

Уніформа

Чорна уніформа з жовтими елементами (Поліція Шотландії), поліцейський знак.

Чи безпечно до них звертатися?

ТАК. Ви можете без страху звертатися до поліції щодо злочинів, питань безпеки або надзвичайних ситуацій.

Коли ви можете з ними контактувати?

Повідомлення про злочини, надзвичайні ситуації (наприклад, 999), питання безпеки, домашнє насильство, злочини на ґрунті ненависті тощо.

Чи можуть вони депортувати людей?

Ні. Поліція не здійснює депортацію та не приймає рішень щодо імміграційного статусу.

Чи можуть вони увійти до вашого житла?

Лише за вашою згодою, у разі загрози безпеці чи за наявності судового ордеру.

Імміграційний офіцер

Основна роль

Забезпечення дотримання імміграційного законодавства (наприклад, у сфері віз, заяв про надання притулку та депортації)

Кому підпорядковується

Уряд Великої Британії — Home Office (Immigration Enforcement) [служба імміграційного контролю]

Чи займається імміграційними питаннями?

ТАК — це їхня робота. Вони можуть перевіряти імміграційні документи або здійснювати депортацію.

Уніформа

Цивільний одяг або чорні куртки з написом «Immigration Enforcement».

Чи безпечно до них звертатися?

Ви можете спілкуватися з ними за наявності юридичної підтримки, якщо вас про це просять, але не зобов'язані відповідати без правової консультації.

Коли ви можете з ними контактувати?

Під час перевірок віз, співбесід щодо надання притулку, візитів до Міністерства внутрішніх справ Великої Британії чи прикордонного контролю.

Чи можуть вони депортувати людей?

ТАК. Лише імміграційні офіцери можуть ініціювати чи здійснювати депортацію.

Чи можуть вони увійти до вашого житла?

Лише за наявності ордера або якщо застосовуються відповідні правові повноваження.

Потрібна допомога зараз?

Якщо ви або хтось із ваших знайомих перебуває в небезпеці чи потребує термінової допомоги, зателефонуйте за номером 999.

У разі неекстрених ситуацій телефонуйте до Поліції Шотландії за номером 101 або зверніться до однієї з організацій підтримки, перелічених нижче:

Victim Support Scotland [Допомога жертвам у Шотландії]

[0800 160 1985](tel:08001601985)

www.victimsupport.scot

Scottish Women's Aid

[Шотландська служба допомоги жінкам]

[0800 027 1234](tel:08000271234)

www.womensaid.scot

Samaritans [благодійна організація]

[116 123](tel:116123)

www.samaritans.org

Childline [Лінія допомоги дітям]

[0800 1111](tel:08001111)

www.childline.org.uk

Trafficking Awareness Raising Alliance (TARA) [Альянс підвищення обізнаності щодо торгівлі людьми]

0141 276 7724 (24/7)

www.communitysafetyglasgow.org.uk

Migrant Help [Допомога мігрантам]

Вебсайт: www.migranthelpuk.org

Лінія допомоги: **0808 8010 503 (24/7)**

Надає підтримку жертвам сучасного рабства та торгівлі людьми, пропонуючи консультації, безпечне житло та допомогу з імміграційними питаннями і відновленням.

National Ugly Mugs (NUM) [Національна мережа Ugly Mugs]

Вебсайт: www.uglymugs.org

Надає підтримку секс-працівникам, поширюючи попередження про небезпечних осіб та забезпечуючи доступ до інструментів безпеки, систем повідомлення та емоційної підтримки.

Rape Crisis Scotland [Кризова допомога жертвам зґвалтування в Шотландії]

Вебсайт: www.rapecrisisScotland.org.uk

Гаряча лінія: **08088 01 03 02** (щоденно з 18:00 до 24:00)

Пропонує допомогу жертвам сексуального насильства, включно з тими, хто зазнав сексуальної експлуатації.

Scottish Women's Aid [Шотландська служба допомоги жінкам]

Вебсайт: www.womensaid.scot

Надає підтримку жінкам, дітям і молодим людям, які зазнають домашнього насильства, включно з тими, хто залучений до проституції або постраждав від торгівлі людьми.

Guardianship Scotland [Шотландська служба опіки]

Вебсайт: www.aberlour.org.uk/get-help/guardianship-scotland

Debt Advice [Поради щодо заборгованості]

Вебсайт: www.stepchange.org

Гаряча лінія: 0800 138 111

Понеділок–п'ятниця (8:00–20:00), субота (9:00–14:00)

LGBT+ Helpline Scotland [Лінія допомоги ЛГБТ+ в Шотландії]

Вебсайт: www.lgbthealth.org.uk

Email: helpline@lgbthealth.org.uk

Гаряча лінія: 08000 464 7000

Вівторок, середа, четвер (12:00–21:00), неділя (13:00–18:00)

Money Advice Scotland [Консультації з питань фінансів Шотландії]

Вебсайт: www.moneyadvicescotland.org.uk

Email: info@moneyadvicescotland.org.uk

Сексуальне вимагання (повідомлення через третіх осіб)

Вебсайт: www.crimestoppers-uk.org

www.crimestoppers-uk.org/fearless

Гаряча лінія: **0800 555 111**

Сторонні сервіси для подання повідомлень

Потерпілі чи свідки, які не почуваються комфортно, звертаючись безпосередньо до поліції, можуть скористатися сторонніми сервісами подання повідомлень. Вони дозволяють повідомляти про злочини на ґрунті ненависті чи відповідні інциденти через незалежні організації.

Додаткову інформацію та перелік затверджених центрів подання повідомлень можна знайти на **вебсайті Поліції Шотландії**

www.scotland.police.uk

Повідомлення про злочини зі 100% анонімністю

Crimestoppers — це незалежна благодійна організація, яка дозволяє повідомляти інформацію про злочини так, що вашу особу неможливо встановити. Вони не можуть відстежити вашу IP-адресу, номер телефону чи будь-які інші контактні дані.

Повідомити про злочин можна на вебсайті www.crimestoppers-uk.org або за телефоном 0800 555 111 www.crimestoppers-uk.org. Ця благодійна організація надає послуги багатьма мовами, що означає можливість повідомити про правопорушення телефоном або онлайн більш ніж 140 мовами з наданням перекладу.

Молоді люди також можуть отримати консультацію та подати повідомлення анонімно через молодіжний сервіс благодійної організації на сайті www.fearless.org або за телефоном **0800 555 111**.

#MakeaDifference

Для отримання додаткової інформації про шотландське право відвідайте вебсайт

www.nclanarkshire.ac.uk/scotslaw

Застереження правового характеру

Інформація, наведена в цьому буклеті, має виключно загальний інформаційний характер і не є вичерпним викладом законодавства.

Шотландія має власну незалежну правову систему, і закони в Шотландії можуть відрізнятися від законів в інших частинах Великої Британії. Якщо потрібна юридична консультація, ви повинні звернутися до соліситора або до Citizens Advice Bureau у Шотландії.

Примітка: Інформація, викладена в цьому виданні, була точною на момент друку.

© New College Lanarkshire 2026

Реєстраційний номер благодійної організації: SC021206